

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาต้นทุนและผลสัมฤทธิ์ของการเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปของการทำการเกษตรปลอดสารพิษ ของเกษตรกรภายใต้ฐานแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ คือทราบข้อมูลทุนทางสังคม ความสำคัญของปริมาณและชนิดของผักได้ที่ทำการผลิต เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ต้นทุนและผลสัมฤทธิ์ของการผลิตผักปลอดสารพิษบนความพอเพียง โดยใช้วิธีวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ระหว่างเกษตรกรในชุมชน ที่เข้าร่วมการวิจัยจากพื้นที่ 10 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอสарภี อำเภอสันป่าตอง อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอเมือง อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอพร้าว และอำเภอสันทราย นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจาก สำนักงานเกษตรอำเภอสาร์ภี สำนักงานเกษตรอำเภอหางดง หน่วยงานภาควิชาระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ผลการศึกษาในระยะที่สองนี้ พบว่ามูลค่าต้นทุนและผลตอบแทนจากการเกษตรผลิตผักปลอดสารพิษ กับการจัดทำแปลงสาธิตที่ปฏิบัติด้วยวิธีการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (จีอพี) ของเกษตรกร 33 ราย กับผักเศรษฐกิจ 33 ชนิด ภายใต้ขนาดพื้นที่ 50 ตารางวา สามารถทราบมูลค่าต้นทุนการผลิตที่ชัดเจนและทราบผลตอบแทนความคุ้มค่าได้ถึง 28 ชนิดของผักเศรษฐกิจ ที่อัตราผลกำไรต่อรายได้ต่ำสุดอยู่ที่ 4% และอัตราผลกำไรต่อรายได้สูงสุดที่ 66% ด้านการวิเคราะห์ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน พบว่าด้วยกลไกทางด้านราคา กลไกของปัจจัยการลงทุนในขนาดพื้นที่ของการผลิต มูลค่าของต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปรและต้นทุนรวมในการผลิตผักปลอดสารพิษจะสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม คือ ถ้ารายได้จากการผลิตมีมูลค่าสูงผลตอบแทนจะสูง ถ้ารายได้จากการผลิตได้น้อยจะทำให้เกิดผลตอบแทนต่ำ ถ้าเกษตรกรทราบถึงความได้เปรียบของกลไกทางด้านราคา เป็นเป้าหมายในการวางแผนการผลิตจะทำให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อหนึ่งรอบการผลิตในระยะเวลา 4 เดือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปวางแผนการผลิตสำหรับทั้งปี ตลอดจนการแก้ปัญหาเรื่องไม่มีตลาดรองรับสินค้าของผักปลอดสารพิษและการหาตลาดราคาของผักปลอดสารพิษที่มีราคาสูงได้

ด้านผลสัมฤทธิ์ของการเกษตรปลอดสารพิษ ในด้านผลผลิตเกษตรกรมีความรู้ในด้านทักษะการวางแผนการผลิต ด้านการเงินลงทุนและกำไร ด้านการตลาด ด้านองค์ความรู้ทางการเกษตรที่เกิดผลประโยชน์ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และการเกิดเครือข่ายความรู้ และตลาดสินค้าปลอดสารพิษระหว่างเกษตรกรด้วยกันเพิ่มขึ้น ทางด้านผลลัพธ์ เกษตรกรมีรายได้เสริมหมุนเวียนต่อครอบครัวอย่างสม่ำเสมอไม่น้อยกว่าวันละ 300-500 บาทต่อวัน และการขยายองค์ความรู้และภูมิปัญญาของเกษตรกร ด้วยวิธีการดูแลการรดน้ำ พรวนดิน และกำจัดวัชพืช ศัตรูพืช ด้วยการระบบวิธีสมดุลทางธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นตามระยะเวลาและฤดูกาล ทำให้เกิดผลการลดต้นทุน และปรับสมดุลให้กับสิ่งแวดล้อมซึ่งจะส่งผลต่อทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในระยะยาวได้ขยายไปสู่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบตลอดระยะเวลาการศึกษาวิจัย

ผลตอบแทนและผลสัมฤทธิ์ ของการผลิตผักปลอดสารพิษได้นั้นถึงความสามารถในการพึ่งพาตนเอง พึ่งพาอาศัยกัน โดยใช้ปัจจัยทุนทางสังคมและทุนในชุมชนของเกษตรกร พบว่าทุนด้านบุคคลยังเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการเกษตรในปัจจุบัน เพราะเกษตรกรจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพความสามารถทางด้านผลิตได้ดี เกิดจากระดับพื้นฐานความรู้ ภูมิปัญญาที่เป็นทุนเดิมของแต่ละบุคคลมาบูรณาการร่วมกับความรู้ความเข้าใจทางการบริหารจัดการทางการวางแผนการผลิตสู่การสร้างเป้าหมายกำไรกับความพอเพียง ข้อเสนอแนะที่พบ การขาดความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรกับความสำคัญของการบริหารจัดการด้านการวางแผนการผลิตยังเป็นส่วนสำคัญ การขยายผลเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับผู้ผลิตผักปลอดสารพิษอื่นจะนำไปสู่การวิเคราะห์ต้นทุนและการวางแผนกำไรในระยะยาวได้

Abstract

The study of cost and benefit of free pesticide agriculture in Chiang Mai is to analyze and find the conclusion of doing free pesticide agriculture under the sufficiency economy concept. The result of study is to know the information of social capital, importance of quantity and types of vegetables leading to analyze the cost and benefit of producing free pesticide agriculture, importance of quantity and types of vegetables base on sufficiency economy concept. Participatory action research was conducted between groups of agriculturists from 10 districts in Chiang Mai; Sarapee, Sanpathong, Hangdong, Sankampheng, Doisaket, Muang, Maerim, Maefeng, Phraow and Sansai districts joining in this project. The Office of Sarapee district agriculture, the Chiang Mai Provincial agricultural office, the Office of Hangdong district agriculture, the Chiang Mai Provincial Public Health Office and Multiple Cropping Center of Chiang Mai University also attended in this project.

The second phase of study found that the value of cost and rewards from free pesticide agriculture by arranging the 33 square wa of demonstration area where 33 agriculturist plant 33 types of vegetables help us know the clear value of production cost and the rewards gain from 28 types of vegetables. The ratio of profit per the least income is equal to 4 percentages and the ration of profit per the highest income is equal to 66 percentages.

Analyzing production cost and rewards for agriculturists was that price mechanism, cost mechanism regarding to production area, fix cost value, variable cost and total cost of free pesticide vegetables have significant relationship for the opposite side. If the production's income is high, the rewards will be high. If the production's income is low, the rewards will be low too. If the agriculturists know and use the advantage of price to make the production plan, they thereby can get the worthwhile rewards for the four months of production period and this can help them to make a yearly production plan and solve the problems of marketing.

For the benefit of free pesticide agriculture's production, agriculturists have the skill for production plan, investment and profit, marketing, knowledge base in agriculture which is advantageous for their health and environment. Knowledge network and free pesticide vegetable marketing among agriculturist will be created.

Regarding to the outcome, agriculturists have at least 300-500 baht additional income per day. This can also enlarge their knowledge base and local wisdom by watering, forking up the ground, get rid of plant disease and insect disease base on the natural balance system. As a result, it can help them to decrease the cost and adjust the environmental balance resulting to both the physical and mental health of producers and consumers in the long run.

Rewards and benefit of free pesticide vegetable production emphasized in self-reliance and found that human capital is the most important for agriculturists. Agriculturists can learn and develop their ability in production base on their knowledge background integrated with knowledge and understanding in production plan. Suggestion for agriculturists are that lack of knowledge and understanding of agriculturists including the importance of management particularly in production plan plays the important role for enhancing knowledge base of agriculturists.

